

USKONTOJEN UHRIEN TUKI

Selvityksiä 3/2014

Julkaistu 29.10.2014

Joni Valkila & Jari-Pekka Peltoniemi

MITEN YHTEISKUNNAN TULISI PUUTTUA JEHOVAN TODISTAJIEN OIKEUSKOMITEOIDEN TOIMINTAAN JA KARTTAMISRANGAISTUKSIIN?

Jehovan todistajien maailmankeskus, Brooklyn, New York (kuva: Sergio Herrera).

SISÄLLYS

Sisällys.....	2
Lyhennelmä	3
1. Johdanto.....	4
2. Oikeuskomiteat ja karttamisrangaistukset: lyhyt kertaus.....	4
3. Oikeuskomiteoiden kuulustelut ja karttamisrangaistukset loukkaavat uskonnonvapautta ja rikkovat siten uskonnonvapauslakia.....	6
4. Miten yhteiskunta voisi puuttua oikeuskomiteoiden toimintaan ja karttamisrangaistuksiin?	7
4.1. Erilaisia keinoja vaaditaan.....	7
4.2. Uskonnollisten tuomioistuinten kieltäminen lailla.....	7
4.3. Yhdyskunnalle annettava varoitus.....	7
4.4. Suomessa ei voi olla kahta rinnakkaista oikeusjärjestelmää.....	8
4.5. Rikosilmoitusten tekeminen poliisille	8
4.6. Henkilötietolaki.....	8
4.7. Jehovan todistajien toimintaa pitäisi verottaa.....	10
4.8. Vapautus asevelvollisuudesta tulee poistaa	10
4.9. Uhreille pitää olla tukea.....	10
5. Lopuksi	11
Lähteet.....	12

Lyhennelmä

Tämän dokumentin tarkoituksena on esittää näkemyksiämme siitä miten yhteiskunnan tulisi puuttua Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toimintaan ja karttamisrangaistuksiin.

Karttamisrangaistukset ovat Jehovan todistajien johtajien tarkasti organisoimaa toimintaa, joiden langettamisesta on olemassa tarkka kirjallinen ohjeistus. Rangaistuksista laaditaan myös salainen pöytäkirja. Karttaminen merkitsee sitä, että nykyiset Jehovan todistajat eivät saa puhua entisten Jehovan todistajien kanssa, eivätkä tervehtiä heitä. Karttaminen koskee myös sukulaisia ja omaisia. Karttamisrangaistusta pidetään yllä karttamisrangaistuksen uhalla: Jehovan todistaja, joka ei karta entistä jäsentä voi joutua tämän perusteella erotetuksi Jehovan todistajista ja siis kartetuksi.

Karttamisrangaistukset loukkaavat uskonnonvapautta, koska pelkästään Jehovan todistajista eroaminen johtaa karttamisrangaistukseen. Uskonnonvapauslain mukaan ”uskonnollisen yhteisön tulee toteuttaa toimintaansa perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen” (Uskonnonvapauslaki 2. luku § 7). Karttamisrangaistuksiin pitäisi puuttua, koska ne loukkaavat ihmisoikeuksia ja uhkaavat ihmisten terveyttä: karttaminen on johtanut joidenkin kohdalla mielenterveydenongelmiin ja itsemurhiin.

Tähän ongelmaan puuttumiseksi voitaisiin käyttää erilaisten keinojen yhdistelmiä. Mahdollisia keinoja ovat seuraavat.

- 1) Uskonnolliset tuomioistuimet voitaisiin kieltää lailla.
- 2) Uskonnonvapauslain mukaan yhteisölle voidaan antaa varoitus.
- 3) Oikeuskomiteat ovat erityisen ongelmallisia silloin kun niissä käsitellään rikoksia. Jehovan todistajille, jotka joutuvat tällaisiin prosesseihin tulisi olla tarjolla apua, jotta rikokset käsiteltäisiin myös maallisessa oikeusjärjestelmässä.
- 4) Oikeuskomiteoiden kuulusteluihin joutumisesta ja karttamisrangaistuksista voidaan tehdä rikosilmoituksia, mutta ei ole selvää ovatko teot rangaistavia rikoslain mukaan.
- 5) Oikeuskomiteoiden istunnoista ja karttamisrangaistuksista tehdään yksityiskohtaisia pöytäkirjoja. Tällaisten tietojen säilyttäminen rikkoo henkilötietolakia. Tietosuojavaltuutetun tulisi puuttua tähän.
- 6) Yhteiskunta tukee tällä hetkellä Jehovan todistajien toimintaa esimerkiksi erilaisten verovapauksien kautta. Yhteiskunnan ei pitäisi tukea sellaisen järjestön toimintaa, joka loukkaa jäsentensä ihmisoikeuksia.
- 7) Yhteiskunta suosii Jehovan todistajia vapauttamalla heidät asevelvollisuuden suorittamisesta. Tämä laki on vanhentunut, koska Jehovan todistajat ovat sallineet siviilipalveluksen suorittamisen jäsenilleen jo vuodesta 1996. Laki syrjii muita aseistakieltäytyjiä ja rankaisee entisiä Jehovan todistajia, jotka joutuvat asevelvollisiksi erotessaan Jehovan todistajista.
- 8) Tarvitaan terveydenhuollon ammattilainen, joka on erikoistunut auttamaan karttamisen uhreja.

1. JOHDANTO

Helsingin Sanomien kuukausiliite julkaisi toukokuussa 2014 toimittaja Anu Nousiaisen kirjoittaman artikkelin Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toiminnasta ja karttamisrangaistuksista (Nousiainen, 2014). Uskontojen uhrien tuki UUT ry on julkaissut kolme selvitystyötä näihin aiheisiin liittyen:

- 1) *Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toiminta ja karttamisrangaistukset - ”Rakkaudellinen järjestely” vai rikos ihmisyyttä vastaan?* (Valkila & Peltoniemi, 2014a)
- 2) *Epäiltyjen seksuaalirikosten käsittely Jehovan todistajien oikeuskomiteoissa* (Valkila & Peltoniemi, 2014b)
- 3) *Selvitystyö lapsiasiavaltuutetulle: Lasten oikeuksien toteutumisessa Jehovan todistajien keskuudessa on vakavia puutteita* (Valkila & Peltoniemi, 2013).

Viimeksi mainitussa dokumentissa käsitelimme alaikäisten kuulusteluja oikeuskomiteoissa ja langetettuja rangaistuksia, joihin sisältyy yhteisöstä erottaminen ja karttaminen. Jehovan todistajien oikeuskomiteoihin liittyen julkaistiin touko-heinäkuussa 2014 yli 150 uutista (Johanneksen poika, 2014).

Sisäministeri Päivi Räsänen, joka hallituksessa vastaa myös uskonnollisia yhdyskuntia koskevista asioista, ja oikeusministeri Anna-Maja Henriksson tapasivat 15.5.2014 Jehovan todistajien edustajia ja keskustelivat heidän kanssaan oikeuskomiteoiden toiminnasta ja karttamisrangaistuksista. Oikeusministeri Henriksson tapasi myös UUT:n edustajat 2.7.2014. Ministerit julkaisivat 10.7.2014 aiheeseen liittyvän tiedotteen (Oikeusministeriö, 2014).

UUT:n edustajat tapaavat uskonnollisia yhdyskuntia koskevista asioista vastaavan sisäministeri Päivi Räsänen 29.10.2014. Tämän tekstin tarkoituksena on esittää ehdotuksia siitä, mitä yhteiskunta voisi tehdä puuttuakseen Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toimintaan ja karttamisrangaistuksiin.

2. OIKEUSKOMITEAT JA KARTTAMISRANGAISTUKSET: LYHYT KERTAUS

Jehovan todistajien keskuudessa toimii hyvin organisoitu järjestelmä, joka tutkii yhteisön jäsenten epäiltyjä syntejä ja langettaa rangaistuksia. Oikeuskomiteoiden toimintaa opastetaan yksityiskohtaisesti Jehovan todistaja –vanhinten salaisessa opaskirjassa (Jehovan todistajat, 2010), jonka sisällöstä Yle on uutisoinut tänä vuonna (Kokkonen, 2014).

Oikeuskomiteoiden langettamista rangaistuksista ankarin on yhteisöstä erottaminen. Jehovan todistajat kohtelevat yhteisöstä erotettuja ja eronneita hyvin ankarasti: yhteisön johtajat vaativat, että entisiä jäseniä pitää karttaa (Jehovan todistajat, 2002; Valkila & Peltoniemi, 2014a). Nykyinen jäsen, joka ei karta entistä jäsentä voidaan tämän perusteella erottaa yhteisöstä eli hänelle voidaan langettaa karttamisrangaistus siksi ettei

hän noudattanut yhteisön johtajien vaatimusta karttaa entistä jäsentä (Jehovan todistajat, 2010:60).

Karttamisrangaistus on elinikäinen, mikäli kartettu ei kadu ”syntejään” ja ano pääsyä takaisin Jehovan todistajaksi. Myös omaisia vaaditaan karttamaan. Esimerkiksi vanhempia vaaditaan karttamaan aikuisia lapsiaan. Toisinaan vanhempien sukupolvien edustajia eroaa Jehovan todistajista ja silloin aikuisia lapsia tai lapsenlapsia vaaditaan karttamaan vanhempiaan ja isovanhempiaan (Valkila, 2011; Ruoho, 2013; Timonen, 2013; Nousiainen, 2014).

Karttamisrangaistus on hyvin tuskallinen, koska Jehovan todistajista eroavalla on usein lähes koko suku, perhe ja ystäväpiiri Jehovan todistajien keskuudessa. Näin kartettu saattaa menettää kaikki läheisensä yhdellä kertaa. Psykologi Kipling Williamsin (2001) mukaan läheisistä ihmisistä eristäminen muistuttaa fyysistä väkivaltaa siinä mielessä, että sen seurauksena on usein henkisen vammautumisen lisäksi vakavia fyysisiä seurauksia kuten itsemurhia.

Aila Ruoho on kirjoittamassa kirjaa Jehovan todistajien karttamiskäytännöistä ja oikeuskomiteoiden kuulusteluihin joutuneiden kokemuksista. Hänen alustavien tutkimustulostensa mukaan itsemurhayritykset ja ajatukset itsemurhasta vaikuttaisivat olevan yleisiä kartettujen entisten Jehovan todistajien keskuudessa. Hän kertoo:

”Karttamiskirjaan on tähän mennessä osallistunut 54 informanttia. Heistä 45 on entisiä Jehovan todistajia, viisi on entisiä ruotsalaisia Jehovan todistajia, yksi on nykyinen todistaja, joka suunnittelee irtautuvansa sekä kolme informanttia, jotka ovat entisten todistajien nykyisiä puolisoita/seurustelukumppaneita.

Aineistosta on havaittavissa taipumusta itsetuhoisuuteen. Peräti 18 informanteista on jossain elämänvaiheessa harkinnut itsemurhaa. Heistä kuusi oli yrittänyt itsemurhaa.”

Myös UUT:n tiedossa on useita nykyisten ja entisten Jehovan todistajien tekemiä itsemurhia. Nämä ihmiset eivät ole enää keskuudessamme kertomassa kokemuksistaan. Ei liene liioiteltua väittää, että pelko oikeuskomitean kuulusteluun joutumisesta ja karttamisrangaistuksesta voi vaikuttaa ihmisen päätökseen riistää itseltään henki. Jehovan todistaja –vanhinten opaskirjakin käsittelee sitä miten vanhinten tulisi toimia, kun oikeuskomitean kuulusteluun kutsuttu uhkaa itsemurhalla (Jehovan todistajat, 2010:86). Kartettujen kohdalla lienee selvää, että läheistensä tuen menettäminen voi altistaa itsemurhalle.

Jehovan todistajat eivät osoita merkkejä karttamiskäytäntöjensä lieventämisen suuntaan. Vartiotorissa 15. marraskuuta 2014 erotettujen sukulaisten karttamista kutsutaan ”pyhäksi” käytökseksi:

”Kuten 3. Mooseksen kirjan 10:1–11:ssä kerrotaan, Aaronin perheelle tapahtui jotain sellaista, mikä aiheutti heille äärimmäistä tuskaa. He olivat varmasti syvästi järkyttyneitä, kun tuli lankesi taivaasta ja kulutti Aaronin pojat Nadabin ja Abihun heidän palvellessaan tabernaakkelissa. Aaronin ja hänen perheensä usko joutui epäilemättä kovalle koetukselle, kun he eivät saaneet surra kuolleita sukulaisiaan. Osoittaudutko sinä pyhäksi siten, ettet

pidä yhteyttä sellaisiin sukulaisiin tai muihin, jotka on erotettu seurakunnasta?” (Jehovan todistajat, 2014).

Karttamisrangaistus on väkivaltaa, jonka avulla Jehovan todistajien johtajat puolustavat intressejään eli sitä, ettei heihin kohdistu yhteisön sisältäpäin tulevaa kritiikkiä ja yhteisön jäsenmäärä pysyy korkeana, koska yhteisön jättäminen on tehty äärimmäisen tuskalliseksi.

3. OIKEUSKOMITEOIDEN KUULUSTELUT JA KARTTAMISRANGAISTUKSET LOUKKAAVAT USKONNONVAPAUTTA JA RIKKOVAT SITEN USKONNONVAPAUSSLAKIA

Karttamisrangaistukset loukkaavat uskonnonvapautta: pelkästään itse yhteisöstä eroaminen johtaa karttamisrangaistukseen (Jehovan todistajat, 1992: 150–151). Jehovan todistajilla ei ole todellista uskonnonvapautta, koska uskonnosta eroaminen tai toiseen uskontoon liittyminen johtavat karttamisrangaistukseen. Tämä Jehovan todistajien systemaattinen ja yhteisön johtajien tarkasti opastama toiminta on seuraavien ihmisoikeusjulistusten, sopimusten ja lakien vastaista.

”Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen”. - YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus 18. artikla (Yhdistyneet Kansakunnat, 2014).

”Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa”. - Euroopan ihmisoikeussopimus 9. artikla (Finlex, 2014a).

”Ketään ei saa saattaa sellaiselle pakotukselle alttiiksi, joka rajoittaa hänen vapauttaan tunnustaa tai valita oman valintansa mukainen uskonto tai usko.” Kansalaisyhteisö- ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, III osa, 18. artikla. (Finlex, 2014b).

Suomen perustuslain (731/1999) 11 §:n mukaan:

”Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen” (Finlex, 2014c).

Jotkut Jehovan todistajat joutuvat osallistumaan uskonnon harjoittamiseen omantuntonsa vastaisesti, koska uskonnosta eroaminen merkitsisi suhteiden katkeamista omaisiin, sukulaisiin ja ystäviin.

Uskonnonvapaussopimuksen mukaan:

”Uskonnollisen yhteisön tulee toteuttaa toimintaansa perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen” (Finlex, 2014d).

Kuten ministerit Henriksson ja Räsänen toteavat kesällä julkaistussa tiedotteessaan ”perus- ja ihmisoikeusajattelussa korostetaan ihmisyyksilön oikeuksia ja vapauksia” (Oikeusministeriö, 2014). Karttamisrangaistukset loukkaavat uskonnonvapautta ja siksi Jehovan todistajat eivät toimi ihmisoikeuksia kunnioittaen. Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimuksen mukaan ”valtioiden velvollisuus on edistää ihmisoikeuksien ja -vapauksien yleismaailmallista kunnioittamista ja noudattamista”. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa Suomea suojelemaan lapsia heitä uhkaavalta väkivallalta (Unicef, 2014). Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden kuulusteltaviksi ja rankaisemiksi joutuu myös alaikäisiä.

4. MITEN YHTEISKUNTA VOISI PUUTTUA OIKEUSKOMITEOIDEN TOIMINTAAN JA KARTTAMISRANGAISTUKSIIN?

4.1. Erilaisia keinoja vaaditaan

Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toimintaan ja karttamisrangaistuksiin tulisi puuttua, koska ne loukkaavat ihmisoikeuksia ja uhkaavat ihmisten elämää ja terveyttä. Tähän ongelmaan puuttuminen ei kuitenkaan ole helppo tehtävä. Uskomme, että paras lähestymistapa olisi käyttää erilaisten keinojen yhdistelmiä. Erittelemme näitä keinoja alla.

4.2. Uskonnollisten tuomioistuinten kieltäminen lailla

UUT:n mielestä olisi syytä selvittää voitaisiinko uskonnollisten tuomioistuinten toiminta kieltää lailla. Mielestämme minkään uskonyhteisön ei pitäisi puuttua ihmisten yksityiselämään siten, että se tutkii yksilöiden tekemiä ”syntejä” ja rankaisee niistä. Ainakaan tämän ei tulisi olla sallittua systemaattisena, hyvin organisoituna ja laajamittaisena toimintana kuten Jehovan todistajien keskuudessa tällä hetkellä menetellään. Lain rikkomisesta voitaisiin määrätä sakkorangaistus.

4.3. Yhdyskunnalle annettava varoitus

Uskonnonvapauslain mukaan uskonyhteisölle, joka loukkaa perus- ja ihmisoikeuksia voidaan antaa varoitus tai se voidaan lakkauttaa (Finlex, 2014e). Jehovan todistajien uskonnolliselle yhdyskunnalle voitaisiin antaa varoitus, koska se loukkaa jäsentensä ihmisoikeuksia. Varoitus jäisi historiankirjoihin ja se olisi näpätys, joka pakottaisi Jehovan todistajien säännöistä Yhdysvalloissa päättäviä johtajia harkitsemaan haluavatko he jatkaa nykyisellä linjallaan.

Jehovan todistajien lakkauttaminen rekisteröitynä uskonnollisena yhteisönä poistaisi joitakin Jehovan todistajien nauttimia verovapauksia (katso tarkemmin alla ”4.7. Jehovan todistajien toimintaa pitäisi verottaa”). UUT ei kuitenkaan kannata Jehovan todistajien lakkauttamista uskonnollisena yhteisönä, koska se olisi arveluttavaa uskonnonvapauden toteutumisen kannalta.

4.4. Suomessa ei voi olla kahta rinnakkaista oikeusjärjestelmää

Jehovan todistajien oikeuskomiteoissa käsitellään asioita, jotka Suomen lain mukaan ovat rikoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi seksuaalirikokset kuten raiskaus ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö (Jehovan todistajat, 2010:59, 61; Valkila & Peltoniemi, 2014b). Rikosten käsittely oikeuskomiteoissa on erityisen ongelmallista siksi, että toisinaan nämä tapaukset eivät päädy maallisen oikeusjärjestelmän käsiteltäviksi, vaan niitä pidetään käsiteltävinä kun uskonnollisen yhdyskunnan oma ”oikeusjärjestelmä” on ne käsitellyt. Tämä on johtanut uhrien vaientamiseen. Naisten ja lasten asema Jehovan todistajien keskuudessa on voimakkaan alisteinen miehille. Erityisesti Jehovan todistaja –naisille ja –lapsille tulisi olla tarjolla apua, silloin kun Jehovan todistajien oikeuskomiteoissa käsitellään syntejä, jotka Suomen lain mukaan ovat rikoksia.

4.5. Rikosilmoitusten tekeminen poliisille

Oikeuskomiteoiden kuulusteluihin joutumisesta ja karttamisrangaistuksista olisi hyvä tehdä rikosilmoituksia poliisille. Poliisilla on kuitenkin rajalliset resurssit tutkia monimutkaisia hengellisen väkivallan ilmiöitä. Vaikka henkinen väkivalta – ja siten hengellinen väkivalta – voidaan tulkita rangaistaviksi teoiksi rikoslain mukaan, ennakkotapauksia ei juuri ole. Henkinen väkivalta vaikuttaa erityisen paljon mielenterveyteen ja sitä kautta fyysiseen terveyteen. Voi kuitenkin olla vaikeaa osoittaa, että henkiset ja niistä seuranneet fyysiset vammat ovat juuri Jehovan todistajien aiheuttamia. Rangaistavuuteen saatettaisiin edellyttää sitä, että vammat ovat tahallaan aiheutettuja. Jehovan todistajat eivät ehkä itsekään ymmärrä millaista vahinkoa oikeuskomiteoiden kuulustelut ja karttamisrangaistukset aiheuttavat. Näistä syistä entiset Jehovan todistajat eivät ole luottaneet poliisin apuun tässä asiassa.

4.6. Henkilötietolaki

Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta ohjeistaa Jehovan todistaja –vanhimpia tekemään yksityiskohtaisia pöytäkirjoja oikeuskomiteoiden kuulusteluista (Jehovan todistajat, 2009 ja 2010:101). Synnistä epäillylle kuulusteltavalle ei edes kerrota pöytäkirjasta, eikä hän saa nähdä sitä. Pöytäkirjoja säilytetään vuosikymmenten ajan, jopa kuulusteltavan kuoleman jälkeen (Jehovan todistajat, 2009). Kun henkilö erotetaan, oikeuskomitean pöytäkirja säilytetään seurakunnassa ja lähetetään Jehovan todistajien Suomen keskuksen (Jehovan todistajat, 2009 ja 2010:101).

Tämä rikkoo henkilötietolakia, koska pöytäkirjat sisältävät arkaluontoisia tietoja esimerkiksi henkilöiden uskonnollisesta vakaumuksesta ja seksuaalisesta käyttäytymisestä. Tällaisten arkaluontoisten tietojen säilyttämiseen pitää henkilötietolain mukaan pyytää asianosaisten suostumus, mutta asianosaisille ei edes kerrota tästä heitä koskevasta kirjallisesta dokumentaatiosta (Finlex, 2014f). Henkilötietolain määrittelemä tietojen tarkastusoikeus ei toteudu. Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan Jehovan todistajien johtajat väittivät oikeusministeri Henrikssonille ja sisäministeri Räsäselle, etteivät he enää säilytä tällaisia entisiin jäseniinsä liittyviä tietoja. Kuitenkin on tiedossa, etteivät Jehovan todistajat ole muuttaneet ohjeistustaan Jehovan todistajien vanhimmille, jonka mukaan oikeuskomiteoiden istunnoista tehdään yksityiskohtaiset pöytäkirjat.

Kotimaa24 uutisoi 19.5. (Alastalo, 2014):

“Veikko Leinonen kertoi *Kotimaan verkkolehdele* vuonna 2008, että uskonyhteisö olisi luopunut henkilötietojen keräämisestä. Taustalla oli tietosuojavaltuutettu **Reijo Aarnion** päätös, jonka mukaan entisillä Jehovan todistajilla on oltava oikeus tarkistaa tietonsa jäsenrekisteristä.

– Sellaista tietoa, mikä ei kuulu tarkastusoikeuden alaisuuteen, me emme tarvitse. Jäsenrekisteriin riittää tiedoiksi tapahtunut ero ja sen päivämäärä. Aiemmin olemme kirjanneet ylös myös eroamiseen johtaneet syyt. Nämä tiedot on hävitetty eikä niitä kerätä enää, Leinonen sanoi *Kotimaan verkkolehdele*.

Myös sisäministeri **Päivi Räsänen** kertoi viime torstaina *Yle Uutisille*, että Jehovan todistajat ovat muuttaneet tiedonkeruukäytäntöjään. *Kotimaa24:n* tavoittama vielä viime vuosina Jehovan todistajien seurakunnan vanhimpana toiminut henkilö sanoo, että tietoja on kerätty vuosia tietosuojavaltuutetun päätöksen jälkeenkin.

– Olen itse ollut mukana oikeuskomiteassa ja tehnyt sellaisen raportin liikkeestä erotetusta. A4:lle kirjatun raportin toinen kappale lähetettiin haaratoimistoon ja toinen arkistoitui kirjekuoreen. Raportti sisälsi myös selvityksen erottamisen syistä, nimettömänä pysyttelevä entinen seurakunnan vanhin sanoo.”

Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta on ohjeistanut seurakuntien vanhimpia oikeuskomiteoiden pöytäkirjojen tekemiseen seuraavasti (Jehovan todistajat, 2009):

“Oikeuskomiteoiden pöytäkirjat

Kun asianmukaisesti valittu oikeuskomitea on tavannut väärinteosta syytetyt ja tuloksena on erottaminen, ojentaminen tai asian raukeaminen todisteiden puuttuessa, se laatii asian käsittelystä pöytäkirjan ja allekirjoittaa sen. (Samoin menetellään silloin, kun komitea käsittelee eroanomusta tai kun kaksi veljeä käsittelee kastamattoman julistajan väärintekoa). Pöytäkirjoja – samoin kuin leimattua S-79b-korttia, jos asianomainen on erotettu – tulee säilyttää suljetuissa kirjekuorissa. Kuoreen tulee merkitä asianomaisen nimi, mahdolliset toimenpiteet, päivä jolloin toimenpiteisiin ryhdyttiin, ja asiaa käsitelleiden veljien nimet. Sihteeri säilyttää suljettua kuorta.”

Yllä oleva ohjeistus on siis tammikuulta 2009 eli kuukautta myöhemmin kun Jehovan todistajien tiedottaja Veikko Leinonen kiisti *Kotimaan verkkolehden* haastattelussa, että eroamisen syistä kerättäisiin tietoa. On ilmeistä, että Jehovan todistajat keräävät ja säilyttävät yksityiskohtaisia tietoja entisistä jäsenistään henkilötietolakia rikkoen. Useat entiset Jehovan todistajat ovat tietosuojavaltuutetun avustuksella yrittäneet saada tietojaan tarkastettavaksi, mutta Jehovan todistajat eivät ole luovuttaneet näitä tietoja kenellekään. Tietosuojavaltuutetulla ei ole keinoja käytettävissään tilanteessa, jossa Jehovan todistajat väittävät, ettei heillä ole oikeuskomiteoiden pöytäkirjoja. Henkilötietolakia rikotaan, mutta viranomaiset eivät voi tehdä asialle mitään.

4.7. Jehovan todistajien toimintaa pitäisi verottaa

Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta ei maksa juuri lainkaan veroja. Sillä ei ole sellaista liiketoimintaa, joka olisi veronalaista. Yhdyskunnalla ei ole lainkaan palkattua työvoimaa vaan kokoaikaista työtä vuosikymmeniä yhdyskunnan palveluksessa tekevät ovat ”vapaaehtoisia”. Näin veroja ja työnantajamaksuja ei makseta. Suomessa tuhannet ihmiset ovat lahjoittaneet yhdyskunnalle kokonaisia työuriaan tai suuria osia siitä vapaaehtoistyönä (Valkila, 2014).

Yhdyskunta on kerännyt itselleen huomattavan omaisuuden. Se omistaa 5000 neliön suuruiset toimitilat Vantaalla ja kymmeniä valtakunnan saleja (kirkkoja). Lisäksi sen omistuksessa on tuntematon määrä asuntoja ja maa-alueita, joita se on saanut lahjoituksina ja testamentteina, joiden saamisesta yhdyskunta ei maksa veroa. Esimerkiksi Helsingissä monen asunto-osakeyhtiön osakkaana on Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta, joka ei maksa varainsiirtoveroa ja jolle luovutusvoitto on verovapaata tuloa. Maailmanlaajuisesti Jehovan todistajat tuottavat maailman laajalevikkisintä lehteä Vartiotornia, toteuttavat valtavia rakennusprojekteja, myyvät ja omistavat kiinteistöjä miljardien eurojen arvosta. Koko tämä omalaatuinen liiketoiminta on täysin verovapaata (lisätietoja: Valkila, 2014).

Jehovan todistajat hyötyvät yhteiskuntien tarjoamista palveluista ja etuisuuksista. Jehovan todistajilla on maailmanlaajuisesti kahdeksan miljoonaa vapaaehtoistyötä tekevää, joista osa saa yhteiskunnalta erilaisia tukia kuten työttömyyskorvausta, jolla he rahoittavat vapaaehtoistyötään. Jehovan todistajien massiivinen maailmanlaajuinen ovelta ovelle –työ ja maailmanlaajalevikkisimmän lehden Vartiotornin tuottaminen ja jakelu on siis yhteiskuntien tukemaa toimintaa. Näin Jehovan todistajien harjoittama ihmisoikeuksien loukkaaminen on myös välillisesti yhteiskunnan tukemaa. Olisi syytä miettiä keinoja, joilla Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta saataisiin osallistumaan yhteiskunnan toiminnan maksamiseen ja korvaamaan aiheuttamiaan vahinkoja. Jehovan todistajia voitaisiin vaatia maksamaan henkisesti raunioittamiensa kartettujen entisten Jehovan todistajien terveydenhuollon kuluja.

4.8. Vapautus asevelvollisuudesta tulee poistaa

Jehovan todistajat on vapautettu asevelvollisuuden suorittamisesta. Tämä 1980-luvulla säädetty laki on vanhentunut, koska Jehovan todistajat ovat sallineet jäsenilleen siviilipalveluksen suorittamisen jo vuodesta 1996 lähtien. Yhteiskunnan ei pidä tukea Jehovan todistajien toimintaa sallimalla erivapauksia tässä asiassa. Nykyinen laki vaatii nuoria Jehovan todistajia –miehiä toimittamaan viranomaisille kolmen vuoden välein todistuksen siitä, että he ovat aktiivisia Jehovan todistajien toiminnassa (Finlex, 2014g). Tämä luo nuorille Jehovan todistajia –miehille kannustimen pysyä aktiivisena Jehovan todistajien toiminnassa ja rangaistuksen niille, jotka eroavat Jehovan todistajista: yhteisöstä eroava joutuu asevelvolliseksi, sen lisäksi, että uskonyhteisö langettaa hänelle karttamisrangaistuksen.

4.9. Uhreille pitää olla tukea

Jehovan todistajat, jotka haluaisivat erota uskonnostaan ovat hyvin vaikeassa tilanteessa. He eivät voi puhua uskoon liittyvistä epäilyksistään kenellekään yhteisön sisällä, koska toisinajattelijoihin suhtaudutaan hyvin kielteisesti. Jos he eroavat yhteisöstä, he

menettävät kaikki läheisensä. Muusta yhteiskunnasta eristäytyvät Jehovan todistajat suhtautuvat epäilevästi mielenterveyden ammattilaisiin, eivätkä välttämättä uskalla puhua uskontoon liittyvistä ongelmistaan kenenkään kanssa. Uskontojen uhrien tukeen Jehovan todistajat uskaltavat olla yhteydessä yleensä vasta sitten kun he ovat eronneet yhteisöstä, usein vuosia kestäneiden henkisesti raskaiden prosessien jälkeen.

Nykyisiä Jehovan todistajia tulisi voida tukea silloin kun he joutuvat oikeuskomiteoiden kuulusteluihin tai harkitsevat eroa Jehovan todistajista. Esimerkiksi yksi terveydenhuollon ammattilainen voisi erikoistua yhteyshenkilöksi tällaisissa tilanteissa. Tiiviistä ja tiukoista uskonyhteisöistä eroamista tapahtuu paljon. Olisi hyvä, jos pystyisimme ohjaamaan tällaisia uskonyhteisöjen entisiä jäseniä sellaisille terveydenhuollon ammattilaisille, joilla on kokemusta tämänkaltaisten uskonyhteisöjen jäsenyyden ja yhteisöistä eroamisen aiheuttamista haasteista ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille.

5. LOPUKSI

Jehovan todistajia on Suomessa yli 20 000, Pohjoismaissa noin 80 000 ja maailmanlaajuisesti yli kahdeksan miljoonaa. Vaikka Jehovan todistajat ovat Suomessa pienehkö vähemmistö, maailmanlaajuisesti Jehovan todistajia on enemmän kuin suomalaisia. Mikään maa ei ole vielä puuttunut siihen miten Jehovan todistajat loukkaavat omien jäsentensä ihmisoikeuksia. Olisi hienoa, jos Suomi olisi edelläkävijä tähän ongelmaan puuttumisessa. Sillä olisi merkitystä paitsi Suomen 20 000 Jehovan todistajan, myös koko maailman yli kahdeksan miljoonan Jehovan todistajan kannalta.

LÄHTEET

Alastalo, Simo (2014). Entinen vanhimmiston jäsen: Jehovan todistajat säilyttävät yhä tietoja erotetuista. Kotimaa24, 19.5.

<http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/entinen-vanhimmiston-jasen-jehovan-todistajat-sailyttavat-yha-tietoja-erotetuista/>

Finlex (2014a). Euroopan ihmisoikeussopimus.

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063>

Finlex (2014b). Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus.

http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1976/19760008/19760008_2

Finlex (2014c). Suomen perustuslaki.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Finlex (2014d). Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot.

Uskonnonvapauslaki 2. luku § 7. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>.

Finlex (2014e). Yhdyskunnan lakkauttaminen ja varoitus. Uskonnonvapauslaki 1. luku § 25. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>.

Finlex (2014f). Henkilötietolaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>

Finlex (2014g). Laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1985/19850645>

Jehovan todistajat (1992). Järjestetyt suorittamaan palveluksemme.

Jehovan todistajat (2002). Ilmaise kristillistä uskollisuutta kun joku sukulainen erotetaan. Valtakunnan palveluksemme, elokuu.

Jehovan todistajat (2009). Kaikille vanhimmistoille. Asia: Kirjehakemisto ja seurakunnan arkisto. Luettavissa osoitteessa:

http://johanneksenpoika.fi/tietosuoja2/Betel_12012009.pdf

Jehovan todistajat (2010). Paimentakaa Jumalan laumaa (Jehovan todistaja –vanhinten salainen opaskirja).

Jehovan todistajat (2014). Meidän täytyy olla kaikessa käytöksessämme pyhiä. Vartiotorni 15.11. <http://wol.jw.org/fi/wol/d/r16/lp-fi/2014844>

Johanneksen poika (2014). Jehovan todistajien oikeuskomiteat ja karttaminen, uutisia vuodelta 2014. http://johanneksenpoika.fi/uutiset/oikeuskomiteautiset_2014.html

Kokkonen, Yrjö (2014). Jehovan todistajien kohuttu ohjekirja ohjaa seurakuntien omaa oikeutta.

http://yle.fi/uutiset/jehovan_todistajien_kohuttu_ohjekirja_ohjaa_seurakuntien_omaa_oikeutta/7240919

Nousiainen, Anu (2014). Jehova rankaisee omiaan. Helsingin Sanomien kuukausiliite, toukokuu.

Oikeusministeriö (2014). Ministerit Henriksson ja Räsänen: Uskonnollisissa yhdyskunnissa otettava vakavasti uskonnonvapauslain säännös perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2014/07/ministerithe_nrikssonjarasanenuskonnollisissayhdyskunnissaotettavavakavastiuskonnonvapauslainsaan_nosperus-jaihmisoikeuksienkunnioittamisesta.html

Ruoho, Aila (2013). Päästä meidät pelosta, hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä. Helsinki, Nemo.

Timonen, Jukka (2013). Todellisuudesta toiseen, identiteetin rakentuminen uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden elämäkertomuksissa. Joensuu, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Unicef (2014). Yleissopimus lapsen oikeuksista.

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Valkila, Joni (2014). Jehovan todistajien miljardibisnes.

<http://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisot/jehovan-todistajat/227-jehovan-todistajien-miljardibisnes>

Valkila, Joni (2011). Kartetun kohtalo. Teoksessa: Kouros, Kristiina (toim.) Iloisen talon kellareissa. Helsinki, Into Kustannus.

Valkila, Joni ja Peltoniemi, Jari.-Pekka (2013). Selvitystyö lapsiasiavaltuutetulle: Lasten oikeuksien toteutumisessa Jehovan todistajien keskuudessa on vakavia puutteita. Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n selvityksiä 2/2013.

Valkila, Joni ja Peltoniemi, Jari-Pekka (2014a). Jehovan todistajien oikeuskomiteoiden toiminta ja karttamisrangaistukset. Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n selvityksiä 1/2014. <http://www.uskontojenuhrientuki.fi/images/Selvitysoikeuskomiteatjakarttaminen.pdf>

Valkila, Joni ja Peltoniemi, Jari-Pekka (2014b). Epäiltyjen seksuaalirikosten käsittely Jehovan todistajien oikeuskomiteoissa. Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n selvityksiä 2/2014.

<http://www.uskontojenuhrientuki.fi/images/Seksuaalirikoksetoikeuskomiteoissa.pdf>

Williams, Kipling (2001). Ostracism: The Power of Silence. New York, Guilford.

Yhdistyneet Kansakunnat (2014). Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus.

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>